

KARYS

Eina sykį savaitėje.

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri numeriai
80 skaitikų

Adresas: Kaunas, Lal-
svės Alėja 12 Nr. „Karlo“
Redakcija. Telef. 90 Nr.

Nr. 46 (130)

Kaunas, 1921 m. lapkričio mėn. 17 diena.

III metai.

Baltgudžių klausimu.

Norint susiekti visuomeninio baltgudžių gyvenimo, istoriją reikalinga bazė, paimti XI amžių Połocko, Smolensko arba, kaip jas vadina, Krivičių kultūrinę sąlygą. Jau tais laikais stovi atskirai nuo kitų rusų Valstybės dalyvių.

XIII amžiuje baltgudžiai pradeda liestis su Lietuvos valstybe ir sudaro Didžiąją Mindaugo Lietuvą.

Tų laikų kultūrinio baltgudžių vystymosi likos pėdsakai net kai kuriose knygose, pavyzdžiui: „Evangeliu XI st.“, „Statut Velykago kniažestva Litovskago“ ir kiti. Taip tęsiasi ligi Liublino Unijos 1569 m.

Nuo XVI amžiaus pabaigos baltgudžiai, kaip ir lietuviai, slepiasi liaudyje.

Liaudis kantriai neša lenkų jungą ir slepia savo gelmėse busimosios kultūros židinius.

Ateina XIX amžius — Vilniaus universiteto laikas. Kai kurie studentai ir profesoriai organizuoja ratelį, kurie studijuoja baltgudžių etnografiją, kalbą, o paskui šis ratelis pavirsta politikos rateliu. Ratelio iniciatorium 1840 m. pasirodo prof. Danilovičius. Mikalojaus I-jo režimas laikinai sustabdo baltgudžių kultūrinį vystymąsi, bet XIX-to amžiaus vidury pasirodo rašytojai: Dunin-Marcinkevič, P. Pajuševič ir kiti. Praėjusio amžiaus 90 metuose susidaro pirmą politinę organizaciją, taip vadinama „Belaruskaja Socialističnaja Hramada“ su profesine organizacija „Belaruskaja Vučitel'skaja Suvias“.

1905 metais jau eina laikraščiai „Naša Dola“, „Naša Niva“, atsiranda visa eilė rašytojų: Jan Nesluchouskij, Janka Kupala, Jakub Kolas ir kiti.

Socialistinis baltgudžių darbas randa priešininkų ne tik rusų, bet ir lenkų tarpe. Šie pastarieji išduoda rusams visą judėjimą ir laikinai sustabdo.

Minėtas lenkų žygis pasiekia dviejų tikslų: išvienos pusės sukiršina baltgudžius su rusais, iš kitos — duoda jų pačių veikimui „carte blanche“.

Taip tęsiasi ligi 1917 metų, nuo kurių faktinai gimsta Baltgudžių Valstybės įsikūrimo idėja.

Prasidėjus 1917 metais rusų revoliucijai, Minske įvyko pirmasis baltgudžių tautinis suvažiavimas, kuris įteikė laikinai Rusų Valdžiai visą eilę politinių ir kultūrinių reikalavimų. Laikinoji Valdžia tuo reikalu nepadarė jokių žygių. Tuomet organizuotai pavasario suvažiavimo Baltgudžių Nacionalis Komitetas 1917 metų vidury atiduoda „valdžią“ Centrinei Radai „Baltgudžių organizacijų ir partijų“, kurioje dominavo „Belaruskaja Socialističnaja Hramada“.

Toji „Rada“ pradėjo veikti ir net ribos organizuoti baltgudžių kariuomenę. Kerenskis neleido. Tuo-

met baltgudžiai sušaukė vakarų fronto karinį suvažiavimą, proklamavo Centrinę Radą „Velykoj Belarusskoj Radoj“ ir gruodžio mėnesyje 1917 metų sušaukė kongresą (Belarusskij Ustanouči Zjezd).

Kongresas išdirbo statutą ir išrinko Tarybą. Neduodami baigti kongresui darbo bolševikai jį išvaikė.

Vasaros mėnesį 1918 metais bolševikai išėjo iš Minsko.

Po jų išėjimo susidarė pirmojo suvažiavimo „Vykdomasai Komitetas“ ir „Centralnaja Voiskovaja Rada“. Vasario mėn. 21 dieną 1918 metais Vykdomasai Komitetas sušaukia „Radą“ (Tarybą), kaip įstatymdavystės organą ir organizuoja pirmą Uradą, arba Ministerijų Tarybą, kaip vykdomąjį organą, kuriam duoda „Liaudies Sekretoriato“. Lenkai toleruoja tą sekretariatą, bet, gerokai apipilę Minską apšaudė jį vokiečiams 1918 m. vasario 25 d.

1918 m. „9 sakoviko“ Vykdomasai Komitetas skelbia Baltgudžių Konstituciją, o „25 sakoviko“ Rada deklaruoja Baltgudžijos nepriklausomybę etnografinėse ribose.

1918 metais vasarą Minske prasideda faktinis kultūrinis baltgudžių gyvenimas. Išleina visa eilė laikraščių („Volnaja Belarus“, „Belarusskaja Zemlia“, „Bel. Šliach“, „Krinica“ ir t. t.

Rudeny 1918 metų Liaudies Respublikos Sekretoriatas siunčia Misijas Kievan pas Skoropadskį, Varšuvon, Vilniun pas Lietuvius, Berlynan, Kopenhagon.

„9 kastičniko“ Rados sudėties daliniai padidėja pirmojo suvažiavimo dalyviais (bendrai 100 asmenų), o sekretoriatas pasivadina „Radoj Narodnich Ministrov“. Tuo pat laiku pradėdama formuoti pirmąją Baltgudžių kariuomenės dalį.

18 metais gruodžio mėnesyje prie Minsko artinusi bolševikai.

Organizacija pakrinka, dalis narių slepiasi Vilniuj ir įteina į taip vadinamąją Vilniaus Baltgudžių Radą, kuri turi savo atstovus iš Minsko Rados (vadinamos Rady Belarusskoj Narodnoj Respubliki).

Čia baltgudžiai Voronkai vadovaujant likimo verčiami galutinai nusistato linkti prie Lietuvos. Jie sudaro su Lietuvos Valstybės Taryba sutartį ir kuriai einant į Tarybos sąstatą priimami 6 baltgudžiai, būtent: Lastouskai, Stankevič, Luckevič, Siemaško, Voronko, Toločko, vėliau Korčinskij ir Beleckij.

Voronko įteina į prof. Voldemaro Ministerijų Kabinetą ir skiriamas Baltgudžių Reikalų Ministeriu.

Padarytosios sutarties pagrindinė mintis yra principas, kad „baltgudžiai ir lietuviai turi vieną kietą paduoti ranką ir eiti išvien“.

1919 metų pradžioje, Lietuvos Vyriausybė persikelia Kaunan, o baltgudžiai su savo pulku, kurio vadu buvo Lavrentjevas,—Gardinan.

Voronko Gardine veikia Lietuvos Vyriausybės vardu, kaip Baltgudžių Ministeris.

1919 m. pavasaryje, lenkams, „krasaviko“ gale, pagrobęs Gardiną, Baltgudžių Vyriausybė nustoja paskutinio teritorijos punkto ir tuo būdu iš savo krašto patenka banicijon. Baltgudijoje ligi šios dienos šeiminkauja lenkai ir bolševikai.

Reikalinga konstatuoti faktas, kad nuo to laiko, buvusieji Baltgudijos Valdžios atstovai galutinai išsiblaško.

Vieni iš jų vyksta Kaunan, kiti Berlynan, o Luckevičius patenka Paryžiun.

Įsivyravę Baltgudijoje Lenkai pradeda provokuoti ne tik likusius ten baltgudžių veikėjus, bet ir esančius užsieniuose.

Luckevičius pasiduoda jų agitacijai, nuvyksta Varšuvon išduoda jiems „gramatą“, kurioje, sakoma, kad Baltgudija laisvu noru pasiduoda lenkų egemonijai. Remiantis minėta „gramata“ lenkai 1919 metų pabaigoj sušaukia Minske naują „Baltgudijos Liaudies Respublikos Radą“, į kurią suvažiuoja iš visų kraštų buvusios Liaudies Respublikos Rados nariai. Štame suvažiavime lenkai visgi galutinai nelaimėja, tik suskaldo Baltgudžių veikimą. Lenkuojantieji baltgudžiai sudaro taip vadinamą „Naivysniejšuju Radu“ ir Luckevičiaus vyriausybę.

Kiti sudaro „Respublikos Radą“ su Krečevskiu priešakyje ir Ministerių Kabineta — «Uradą» su Lastauskių priešakyje.

Tokiu būdu suskalde baltgudžius lenkai pradeda persekioti nepalankius jiems baltgudžių veikėjus.

Krečevskis bėga į Berlyną, o Lastauskas patenka į kalėjimą iš kur vėliau su Respublikos Rados nariais ir Prezidiumu atsiranda Rygoje.

1920 metų lapkričio mėnesy Lastausko vyriausybė daro sutartį su Lietuvos Vyriausybe ir įsigyvena Kaune.

Šių metų rugsėjo mėn. 25—29 d. Čekų Pragoje susirenka «Baltgudžių nacionaliai politinė konferencija». Jos reikalingumas buvo nustatytas dar 21 m. vasario mėnesyje Grybo, kuris tuo laiku organizavo taip vadinamą «Belarusskaja Nacionalnaja Suvias».

1921 m. rugsėjo mėn. pradžioje «Suvias» nustojo gyvavusi, kadangi veikėjai išsiskirstė. Tuomet iniciatyvą konferencijos šaukimo paima Lastauskio valdžia, tikėdamasi kad konferencija patvirtins jos autoritą Baltgudijoje ir užsieniuose.

Tenka vis gi konstatuoti, kad šiuo metu galinčiausiu politiniu motyvu baltgudžių gyvenime yra toji «Belarusskaja Nacionalno-političeskaja konferencija». Su jos nutarimais skaitysis didesnė Baltgudijos dalis ir net Lenkijos valdžia, nes ji buvo pasiuntusi į konferenciją savo orientacijos žmonių.

Minėtame suvažiavime dalyvavo žymiausi baltgudžių veikėjai, todėl jos rezoliucijos vyraus daugumoje Baltgudijos organizacijų.

Konferencijoje baltgudžiai grupavosi į social-revoliucionierius—47%, į social-federalistus, social-liandininkus, socialdemokratius ir nepartinius, kurie sudarė 44% ir į lenkininkų grupę, kuri sudarė vos 9%.

Jei įsiskaityti į suvažiavimo rezoliucijas, tai atrodo, kad pirmi dvi grupi aiškiai napriklausomos Baltgudijos šalininkės (su Vilniumi) ir su lietuviškai gudiška organizacija, o trečia — lenkų egemonijos Baltgudijoje šalininkė.

Del konferencijos rezoliucijų, mes pažymėsime priimtąsias Vilniaus klausimu ir del Rygos sutarties.

Vilniaus klausimu priimta ši rezoliucija:

„Turėdami atmintyje, kad klausimas Vilniaus srities priklausomybės, kurioje baltgudžiai sudaro daugumą, išrištas Tautų Sąjungos nedalyvaujant baltgudžių tautos atstovams ir net be formalio susipažinimo su tautos valia referendumas B.C.I.K. Pragoje stovėdamas sargyboje tautos teisių jos teritorijoje pareiškia, kad Tautų Sąjungos sprendimą baltgudžių tauta laikys tik laikinu ligi susirinks aukštesnias Baltgudijos įstatymdavybės organas, kuriam priklauso teisė nustatyti nuolatinės Baltgudijos ribas

pripažindami, kad lietuvių tauta yra amžinai istoriniai draugingas baltgudijos tautos kaimynas, su kuriuo ji riša politiniai ir ekonominiai interesai—konferencija turi vilties, kad Baltgudija ir Lietuva ras dabartyje, kaip ir praėityje atitinkamus kelius gero kaimyninio valstybinio sugyvenimo. Gerai senosios Baltgudžių-Lietuvių kunigaikštystės sostinė—Vilnius—tur but ne ginčo vaistumi tarp baltgudijos ir lietuvių demokratijų, bet susijungimu faktoriais. Iš kitos pusės B. C. I. K. pareiškia, kad jis numato tą pavojų nuo lenkų imperializmo, kuris slepiasi priimtoje Tautų Sąjungos Naujosios Lietuvos konstitucinėj konstitucijoje ir skaito reikalingu sutartyje su lietuvių tauta dėti visas pastangas, kad norai pagrobti Baltgudžių-Lietuvių žemes ir pajungti Baltgudžių ir Lietuvių tautas lenkų valstybės naudai nebūtų įgyvendinta

Gardino sritis turi but gražinta Baltgudijai, Gardino sritis turi būti sujungta su visomis Baltgudijos žemėmis. Težino baltgudžiai Gardino srities gyventojai, kad toji šventa valanda, kuomet ji bus prijungta greitai išmuš ir tenenustoja vilties būsimoje kovoje.

Del Rygos sutarties priimta tokia rezoliucija:

1. Baltgudžių tauta vedė, veda, ir ves kovą del Baltgudijos nepriklausomybės ir neskaldymo.

2. Visi ankstesni protestai politinių ir nacionalių baltgudžių organizacijų savo laiku pareikštą prieš Rygos sutartį, kuri dalija Baltgudiją tarp Lenkijos ir Rusijos, konferencija vienu balsu patvirtina.

3. B. N. R. K. Pragoje šaukia visas baltgudžių aktingas pajėgas į tvirtą revoliucinę kovą visomis galimomis priemonėmis prieš Baltgudijos padalijimą ir kviečia laikyti baltgudžių tautos priešų kiekvieną, kuris sutiktų pripažinti Rygos taikos sutartį.

Toks tai trumpas sunkios politiniai kultūrinės baltgudžių kovos vaizdelis.

Mes iš savo pusės pilnai jiems pritariame ir karštai linkime, kad greičiau prisitartintų tikro bei draugingo abiejų tautų sugyvenimo valanda.

Ir tikimės — neapsivilsim.

J. El.

Karinė drausmė!

Jei „karinė drausmė yra pamatas, kuriuo remiasi kiekviena armija“ (Drausmės St.), tai reikia tą karinę drausmę gerai pažinti. Maža ją pažinti — ją reikia gerai suprasti, nes „karinė drausmė reikalauja iš kiekvieno kario, neatsižvelgiant kokio jis laipsnio arba kokią vietą jis užima, griežtai ir tikrai vykdyti karo įstatais nustatytas taisykles ir neprieštaraujant pildyti savo vyresnybės įsakymus, kaip karo, taip ir taikos apy-stovose, išskiriant vien tuos atsitikimus, kada viršinin-

kas valdomajam įsako padaryti aiškiai nusikalstamą darbą* (Drausmės st. 1 str.).

Čia kalbama apie kariuomenę ir karus. Tačiau pravartu pažymėti, kad drausmė reikalinga ne tik kariuomenei ir kariui, bet be jos negali taip pat gyventi nei valstybė, nei pilietis. Todėl, reikia manyti, karinės drausmės pagrindai turėtų būti artimi ir mūsų visuomenei.

Kaip reikia suprasti karinę drausmę? Karo raštal sako: yra tai doros ir teisės būdai suderinti iš turinio, nusistatymo ir pagrindo tų žmonių veikimą, kurie sudaro kariuomenę. Šis apibrėžimas tėra labai bendras. O iš esmės apibrėžti drausmės sąvoka (supratimas)—labai ir labai sunku. Tuo tik ir tegalime paaikškinti tą faktą, kad šiandien dar nerandame nei mokslo, nei įstatymo, nei karo gyvenimo dėsnio, kur aiškiai būtų nustatyta, kas yra toji drausmė.

Reikia pasakyti, kad mūsų žodis drausmė beveik visose kalbose pasakoma žodžių disciplina. Panagrinėję to žodžio kilmės prasmę (discere — mokyti, discipulus — mokinys), kai kurie teisininkai, karo ir nekaro rašytojai, o daliniai ir įstatymdavystė tiesiai pasako, kad drausmė yra karinis auklėjimas arba doro išvadų, kurios turi ryšių su karinio auklėjimo tikslu. Taip, pavyzdžiui, buvusių austrų «Dienst - Reglement» (drausmės, vidaus tarnybos, įgulos tarnybos statutų junginys) mato „drausmės pagrindą kareivio auklėjime, kuris išmoko tvirtai klausyti, sąžiningai ir sąmoningai suprasti pareigą ir tinkamai tarnybą atlikti“.

Kai kur kariniuose raštuose randam taip pasakant:

„Drausmė yra junginys visų dvasios (doros), proto ir kūno įpročių, reikalingų tam, kad visų laipsnių karininkai ir kareiviai tikėtų savo paskirčiai“, t. y. kad kiekvienas karininkas ir kareivis visada ir visur galėtų atlikti tą užduotį, kuris jam tarnybos duodamas arba pasielgti taip, kaip tarnybos reikalaujama — yra drausmės sąvoka (supratimas). Tačiau yra įsigalėjusi ir daugumos pripažinta nuomonė, kuri drausmės temato dvasinės reikšmės (įpročio) arba, kaip dabar sakoma, «karininkų ir kareivių auklėjimo».

Yra dar ir kitokių karinės drausmės apibrėžimų ir įvertinimų.

(B. d.)

Vienas iš daugelio...

(Skiriu p. I. G.)

Ankstį rytą atsikėlė Jonas Kriauna ir skubiai apsirengė. Matyti ruošėsi į tolimą kėlonę. Apsilaisęs, susijuošė kareiviškai diržu, trumpą kurtką, pasiėmė iš vakaro pagamintą rišulį į rankas, išėjo iš būsto.

Buvo ankstybas rytas. Saulė dar buvo netekėjusi, tik už aukštų miesto namų buvo matyti rytuose rausvas dangus; kas reiškė, kad saulė netrukus tekęs. Vasario rytas buvo giedras ir pranašavo, kad diena nors šalta, bet bus graži, saulėta.

Jonas išėjęs iš kėmo pro vartus, atsidūrė Kalvarijos gatvėje, apsidairė ir skubotais žingsniais nužingsniavo į miestą.

Vilnius dar miegojo. Retkarčiais gatvė skubiai praeldavo žmogus — tai darbininkai į darbą skubėjo. Kai kur matyti įsivėlęs į vatines kelnes, veliniais apsiavęs bolševikas. Mieste, ant kryžkelių, stovėjo susitraukę nuo šalčio, su raudonais raiščiais ant rankovių, ramybės sergėtojai milicininkai.

Jonas skubinosi. Per trumpą laiką perėjo bemaž pusę miesto ir pasuko į gatvę, kuri vedė į Lindva-

Mūsų siena su Latvija.

Mūsų santykiai su artimiausiais kaimynais latviais politikos, ūkio ir net meno srity yra gan geri ir vis dar stiprėja. Daromos įvairios sutartys konvencijos, susitarimų gan greit pasiekiami ir abiejų kraštų interesų vienodumui aiškėjant susiartinimas su Latvija yra pasiekęs gan aukšto laipsnio.

Tačiau šiaip labai gražiai augančių santykių srity pastebimas vienas, ne tinkamas bendrojo vaizdo tonui, reiškinys. Čia kalbama apie sienos pravedimą tarp mūsų kraštų.

Iš pradžių bevedant netarpines su latviais dėl sienų derybas, kadangi paaikškėjo, kad susitarimas sunkiai vyksta, buvo abiejų pusių sutarta pasiduoti arbitro teisėms nusprendimui.

Arbitru sutiko būti prof. Simpsonas, kurs nuodugnai ištyręs abiejų pusių reikalus ir teises nustatė sieną, pravedė ją žemėlapyje ir pagamino prie to žemėlapiu aiškinamąjį tekstą. Liko vadovaujantis minėtais dokumentais gamtoje sieną praveisti.

Arbitražui išvykus šį darbą turėjo atlikti mišri abiejų pusių lygaus skaičiaus skirta Komisija. Jau pirmus žingsnius Komisijai padarius iš syk buvo sutikta keletas klumų. Daugiausia šį, paviršutiniškai žiūrint prastą, darbą trukdė tas faktas, kad žemėlapis ir tekstas gal per klaidą ir neapsižiūrėjimą perrašinėjant ne visai sutapo. Toje srity ir atsirado progos laisviau aiškinti arbitro sprendimą ir iš to visa sekė nesusipratimas po nesusipratimo.

Jau gan plačiai mūsų spaudoje (Lietuvoje, Lietuvos Balse ir k.) buvo nušviestas pirminis komisijos darbas, vedant sienas su arbitru, kur mūsų delegacijai teko sunkiai kovoti su kai kuriais Latvijos delegacijos nariais, kurie ne visuomet žiūrėjo abiejų pusių reikalų ir teisių.

Bet arbitro autoritas visus tuos ginčus išsprendavo ir darbas visgi gan sparčiai ėjo.

Dabar gi, kada komisija darbuojasi netarpiniai su latvių atstovais, kurių tarpe dar pastebimos tos pačios tendencijos, kurios vyravo ir dirbant su arbitru, reikalas žymiai pablogėjo.

ravos vieškelį. Paėjęs, išniko vienu namų vartuose. Perėjo kiemą, laiptais įbėgo į antrą aukštą ir smarkiai subeldė į duris. Jam atidarė senė ir nustebusi į jį pažiūrėjo, ir klausdama „iš kur toks ankstyvas svečias galėtų būti“. Jonas nelaukdamas pakvietimo įėjo į butą ir paklausė.

— Ar jau sukilo Tamstos gimnazistai?

— Rodos jau... dar vis negalėdama atsistebėti, atsakė senė.

Jonas nieko nelaukdamas nuėjo į kambarius. Ten rado kruvelę gimnazistų, apgulusių žemėlapi.

Visi buvę kambary vyrukai, buvo jauni gimnazistai. Iš jų du taip pat buvo kaip ir Jonas, pasirengę kėlonėn. Matyti laukė tik Jono ateinant ir laikė rišulius rankose.

Visi susėdo, vieni ant lovos, kiti ant langų, treti po du į vieną kėdę ir nurimo; laukdami kad kas pirmas prasitartų. Veidai visu buvo rimti, kiekvienas iš jų buvo susimastęs, susirūpinęs.

— Na tai tarkimės, kuriuo keliu eisime — tarė vienas iš pasirengusiųjų kėlonėi, mokinys Jurginis.

— Aš manau geriau būtų eiti pro Maišogalą paskui Širvintus, iš ten mus mano tėvas nuvežė toliau... kur mums reiktu. Pareiškė Jonas.

Del šių aplinkybių sienos pilnas ir aiškus nutiesimas galės būti, anot komisijos pranešimo, ne anksčiau 1922 metų rudenio.

Netenka kalbėti kiek daug žalos tokia reikalų padėtis atneša abiemis kraštams. Ypač tą prakukoje sunkiai pakelia pasienio gyventojai.

Šis darbas yra dabar šioje padėty:

Abiejų pusių delegacijos po 3 narius iš kiekvienos sudaro bendrą komisiją. Iš pat komisijos darbo pradžios buvo sutikta keblumų, kuriuos jau minėjau, būtent: Palangos rajone žemėlapis nesutinka su pridėtuju tekstu. Konvencijoje, kuri buvo sudaryta su Latvija sienos pravedimo reikalu, yra pasakyta, kad tekstas turi pirmenybės prieš žemėlapi.

Ir tik vietose kur tekste nieko nepažymėta vadovautis žemėlapiu. Ir taip klausimą ryšant mes žymiai Palangos rajone nukentėjome.

Toliau sieną padalijus rajonais ir ją tiesiant teko daryti daug kombinuočių. Iškildavo ginčų del kurios nor vietos, kuri buvo ar vienai ar kitai pusei labai svarbi ir tada tekdavo ją perleidžiant kuriai nors pusei, iš jos reikalauti kompensacijų — atlyginimo kitoje vietoje. Šitokie sudėtiniai ir gan keblūs susitarimai beabejo — negalima buvo greit atlikti. Šitokiu būdu nuo jūros atėjus lig Žagarės darbas vėl sustojo, nes mūsų delegacija nenorėjo keisti derlingų Žagarės ir Žeimelio rajonų, kaip buvo Latvių delegacija pasiūlusi, į Ežerėnų kur kas neturtingesnius žemės plotus.

Šiaip taip susitarimo pasiekus buvo einama toliau ligi Ežerėnų.

Ten rasta visai nelaukta dalykų padėtis. Pasirodė, kad latvių sarbyba yra paėmus gan žymius mūsų teritorijos plotus ir aiškino šį žygį, kad Simpsono linija jiems pasirodžiusi per daug jau kampuota ir patogumui jie ištiesė sieną. Tik gaila, kad nuo to savotiško ištiesimo nutentėjo visur mūsų teritorija, bet ne Latvių. Prieita lig tokių netikslumų, kad net ūkininko laukas išdalytas pusiau, sodyba lieka mūsų teritorijoje, jo apsėtas laukas liko Latvijos pusėje. Taip atsitiko Mūšos rajone.

Daugiausia kalta, kiek matyti arčiau reikalą pažinus, ne centrinė Latvių Vyriausybė, bet pasienio sarbyba. Be to, žinoma, kaltos ir mūsų pačių įstaigos,

kaip milicija, atatinamos apskrities viršininkas nepranešę savo laiku apie šį nenormalų įvykį Vyriausybei.

Daugiausia ginčų sukėlė Palangos ir Žeimelio rajonai, ypač del Bileikių—Bakštų sodžių, Pleirių dvaro ir Mažosios Aucės kaimo, sienos pravedimas.

Galų gale visus keblumus prašalinus liko tik vienas Palangos klausimas, del kurio net visai derybos buvo nutrauktos.

Reikėjo ilgai sustoti vietose, kur reikėjo keisti žemės plotus. Tokie keitimai buvo daromi vienasėdžiais, kaimais ir didesniais miško ir lauko plotais. Ypač komisija buvo keblioje padėtyje atėjus sieną betiesiant lig Žeimelio, kada latviai neva sienos ir tiesimui pareikalavo atiduoti jiems Glebovo miško 300 deš. Puodžiūnų, Laviškių ir Virbalių dvarus ir t.t. viso juodžemio žemės lig 1000 dešimtinių. Lietuviams jie pasiūlė Ežerėnų srity dešimtinę už dešimtinę.

Aišku, kad Lietuvos delegacija su tokia siūlymu sutikti negalėjo, bet stengdamosi kuo tiksliau ir kuo greičiau visiems įkirejusį sienos nutiesimo darbą atlikti, padarė savus, kuo artimiausius Simpsono sienai keitimosi projektus. Latviai laikėsi savo nusistatymo.

Konvencijoje yra numatyta, kad nesusitarus del keitimosi, lieka Simpsono linija. Šito dėsno laikydamosi mūsų delegacija ir pasiūlė susitarymui neįvykus tiesti sieną Simpsono linija.

Latviai nutraukė derybas ir grįžo į Rygą.

Br—las.

D-ro Jono Basanavičiaus sukaktuvės.

11 lapkričio š.m. suėjo 70 metų nuo daktaro Jono Basanavičiaus gimimo dienos. Tyliai šioji diena praėjo — nei mūsų visuomenė, nei laikraščiai šios dienos nepaminėjo. Mat tat ne koks didelis valdininkas ir gyvendamas Vilniuje nesti visuomenės darbuotojų akyse, — ji galima ir užmiršti. Be to, mūsų jaunesniosios kartos darbuotojai, į save įsižiūrėję ir vien tik savo darbus reklamuoja noringai nutyli darbus tų, kas jiems pirmus takus praskynė, nes tuo būdu jų „nuopelnai“ didesni darosi.

— Man rodos geriau bus eiti čia per Lindvaravą; nes Vievy yra mūsų kariuomenė, tai kur kas arčiau negu ten...

Galų gale nutarė eiti per Lindvaravą, į Vievy, o ten sudiev „tavorščiai“...

Trečiasis, iš pasirengusiųjų keliauti vyrukų buvo kursistas Ruzgis. Ruzgis buvo menkliau pasirengęs už du pirmuosius draugus gimnazistus ir visą laiką tylėjo, nesikišdamas į draugų kalbas; vien tik klausė ir šypsojo. Kuomet draugas Jonas ir Jurginis tarė paskutinį žodį; Ruzgis, pakilo ir šipsodamas tarė: „Tai tėvas pyks kaip sužinos... sakys — nemokėjo rupuzė gyventi, tai tegu žinosi; ir Ruzgis nusijuokė.

— Užteks, einam galų gale, tarė nekantriai Jonas.

Dar kartą draugai atsisveikino, linkėdami vieni kitiems gero pasisekimo ir nuėjo savo keliais...

Pasilikę draugai kalbėjo rengdamies eiti mokytis, kad ir jie tur būt netrūkus seks Jurginio, Jono, ir Ruzgio pėdomis, nes nusibodo klausyti „raudonųjų draugų“ Vilniuje. O ten, Kauno padangėj kuriasi, auga jauna jaunutė Lietuvos kariuomenė; ten šaukė Tėvynė sūnus į vieną šeimyną ginkluotą draugiją stoti į kovą su priešais. Draugai užjautė,

išvikusių mokynių žygį, bet nutarė šią ištiesą dieną nieko apie tai niekam nepasakoti.

* * *

— Dėkavokim Dievui, Jonai, išsigelbėjova. Dabar galim atsidasiti laisviau. Tai tardamas, Jurginis atsegė palto apykaklę ir atsiduso. Jonas šyptelėjo ir nieko neatsakė.

Trys mūsų pažįstami keleiviai jau buvo už miesto ir keliavo plentu į Lindvaravą. Kelias buvo prisnigtas ir sunku jiems buvo keliauti. Iš abiejų pusių kelio tamsus pušynas. Aukštos pušys dangų rėmė ir nuo lengvo vėjo ošė kalbėjo, drapsdydamos nuo savo šakų sniego krislus. Gimnazistukams nepratusiems, kelionė buvo sunki. Kojos į sniegą smego, rišuliai rankas vargino ir šaldė. Ėjo sunkiais retais žingsniais, nes žinojo, kad dar toli kelionės galas ir daug reikalinga pajėgų sutaupyti, kad tikslą pasiekus.

Jurginis susikuprojęs, rankas į kišenes, suklišęs, rišulį pasispaudęs ėjo linkčiodamas tai į vieną tai į kitą pusę, kaip nendrė vėjo supama. Jam sunki matyti kelionė. Ruzgis ir nekaip jautėsi. Jo netobulas apavas keliauti jam trukdė ir jis dažnai suklupdavo. Bet užtat Jonas tikrai jautėsi kaip pas save. Rankas

Vieni gal tik kariai šiuo keliu neina. Įprate kovoti, jaučia, kokiu vargu ir rizika Lietuvos nepriklausomybės pirmieji žingsniai buvo perstatyti, ieško ir gerbia tuos, kas iš senesnės kartos padėjo tvirtą pamatą dabarties laikams. Ir čia ne viena pirmutinė, bet pirmoji vieta priklauso daktarui Jonui Basanavičiui.

Sunkūs tai buvo laikai, kuomet jis buvo pradėjęs savo didelį darbą. Mes, jaunesnieji, tų laikų jau nebeatmename, mes jų kaip reikiant pajauti negalime. Po žlauriųjų carų sunkia letena stenėjo visa lietuvių tauta. Caro bernai visu aštrumu vedė planingą kovą, kad per čia lietuvių tautą išnaikintų. Ir švaistėsi į visas puses toji tauta pamažu pasiduodama didėjančiai rusų įtakai. Tik mažas būrelis mūsų jaunos šviesuomenės nerimavo, ieškojo kelių, kur galima būtų apsikasti prieš tolimesnius priešų puolimus ir iš kurių galima būtų vesti planuotą lietuvių tautos atgalvini- mo darbą.

Ieškojo kelių, bet jų nerasdavo. Ir štai jų tarpe atsiranda žmogus, kuris suprato, koks praktikos kelias prie to atbudinimo veda, kurs pasakė tą „žodį“, kuris visų jau buvo senai laukiamas. Tas žmogus tai ir buvo dr. Jonas Basanavičius, tas „žodis“ — tai jo 1883 metais įsteigtoji „Aušra“ — pirmasis laikraštis Didžiajai Lietuvai skiriamas.

Nuo „Aušros“ pasirodymo lietuvių atbudimas pradėjo eiti milžinų žingsniais — nesustodamas, vis besiplėsdamas. Vieną kartą tikran kelią įstumtos ir lietuvių šviesuolių ir ūkininkų minios išsijūdino, supratu, kur ir kaip reikia eiti, pabudo iš amžino miego ir jau pačios savo ateičiai likimą pradėjo kurti.

Ir jei dr. Jonas Basanavičius vieną tikrai tą darbą būtų atlikęs, jei „Aušrai“ susikūrus jis būtų visai nuo lietuvių judėjimo pasišalinęs, tai visgi jau būtų užsitarnavęs amžinos vietos lietuvių istorijoje. Bet jis nenustojo dirbęs ir vėliau, pasirinkęs sau kitą, neišlirtą darbo šaką — lietuvių praeities tyrinėjimą. Ir jei dabarties mūsų praeities tyrinėtojai ir neina vien tik jo nurodytais keliais, tai čia vėl ta pati priežastis, dėl kurios ir dabarties laikraščiai nepanašūs į anąją „Aušrą“ — gyvenimas tolyn nuėjo — bet nebūtų ir čia dr. Jonas Basanavičius savo darbą patiekęs — ilgal dar turėtumėm klaidžioti neišeinamose mūsų praeities giriuose.

Į klėnes suklišęs, žengė sparčiu, išvermingu žingsniu. Trumpa kurtka diržu sujuosta ir jo eisena darė Joną greičiau panašų į karį, negu į VI klasės gimnazistuką.

Jonas nuovargio nejuto, bet Jurginis su Ruzgiu jau pamaži išti pradėjo. Ir kur nepailsi, jau po puslauldenio, o jie vis brenda ir brenda snieguotu keliu.

— „Klausyk, Jurgini, ar negerčiau būtų nuo kello šalim nuelti, nes matal sniegas sutryptas, tur būt neseniai bolševikų čia eita. Geriau bus eiti laukais negu su „raudonaisiais draugais“ susitikti — kalbėjo Jonas žiūrėdamas į sumindžiotą kelią.

— Gerai sakai, čia eiti pavojinga; tai tardamas Jurginis nuėjo nuo kello išsitraukė ir išskleidė žemėlapi. Pasižiūrėjo visi trys į žemėlapi, nusprendė eiti kairiuoju plento šonu, kokiais nors šunkellais, bet nepertoli nuo plento, kad lengviau būtų orientuotis. Nuo tos vietos, kur jie tarėsi, netoli buvo matytiis karčema. Vyras nutarė jelgu nebus pavojaus uželti į karčemą, papietauti ir pasilsėti.

Pristartinę prie karčemos, nėjo visi kartu į vidų, bet susitarę pasilutė Ruzgi pasiteirauti ar nėra viduj

Galop spaudą Lietuvai atgavus jisai Vilniuje organizuoja pirmąją ir lig šiol vienintelę mūsų mokslo įstaigą — Lietuvių Mokslo Draugiją, kuriai nuo pat įsikūrimo dienos pirmininkauja, ir tenai rūpestingiausiai pradeda rinkti mūsų senovės liekanas ir surenka ir apgina nuo visokių politinių plėšikų tą turtingiausią lig šiol mūsų muzėjų. To muzėjaus mūsų visuomenė nepažįsta, nes jisai yra atskirtas nuo mūsų priešo siena. Bet dr. Basanavičius jį sergsti ir laukia, kol visi mes galėsime jau laisvam Vilniuje iš jo savo praeities mokytiis. Esam tikri, jog susilauks ir kad nelgai jam teks laukti.

K. B.

„Vėlinės“.

Šiemet vėlinių dienoj Kaune ant kapinių tame „numirėlių mieste“ buvo lig kas tai nepaprasta: beveik per visą naktį mirgėjo ten įvairių įvairiausių ugnelės, kurios sukeldavo mūsų sieloj tiek brangių ir kartu skaudžių atsiminimų! Daugelis mūsų senelių, ištikimų savo senovės papročais aplankė tą dieną „numirėlius“ su žvakėmis ir įvairiomis dovanomis. Kai kurie, matydami moterėles deginant kapinėse žvakes ir paliekant numirėliams valgio, juokias iš tų „davatkiškų burtų“.

Jie užmiršo betgi, jog tai ne „davatų burtai“, o mūsų senovės papročių tradicija. Būdavo mūsų bočiai lietuviai, kuršiai ir prūsai savo numirusiems tėvams bei giminėms paminėti švėsdavo vėlinių dienoj taip vadinamą „Ožio puotą“, kurių apeigas vedė Ožių piemuo, kanklininkas ir kunigas—Vaidila.

Atėjusi krikščionybė ėmė smarkiai kovoti su visais mūsų senoviniaiis papročiais, kurie kliudė jai plėtotis. Todel vėliau, kada katalikų kunigai ėmė drausti panašias apeigas, žmonės vėlinių dieną švėsdavo su kiek jau pakeistomis apeigomis. Kaimiečiai su savo burtininku priešaky slaptai susirinkdavo tą naktį į kapinių koplytelę, ar kur į artimesnį namelį, sunešdavo ten įvairių valgių bei gėralų ir užgesę šviesą iššaukdavo savo giminų vėles, kurios, žinoma, vien tik burtininkui pasakydavo apie savo padėtį.

Dabar kai kuriose vietose pas mus tą dieną jau nebevarioja žmonės jokių apeigų, kitose gi vartojamos

neriekalingų žmonių. Karčemoj, be senio žydo, daugiau nieko nebuvo. Mūsų vyras drąsiai suėjo į vidų.

Karčemoje iš valgomųjų daiktų nieko nebuvo. Anot žydo, peraita naktį, buvo pilna karčema bolševikų, kurie traukė į Vievį ir pereidami viską suėdė. Bet žydas matydamas kaip jauni vyrai skaniai lašinius su duona valgė; pasiūlė jiems karštos arbatos. Vyras su mlielu noru sutiko. Nes jiems apšilti buvo ne pro šalį ir sausa duona su lašiniiais būrų skanesnė.

Vyras išsigėrė arbatos apšilo ir gerai aplengvinė savo ryšellius iškeliauo savo keliais.

Nors kelias nė kiek nelengvesnis, bet keleiviai žymiai sparčiau ir linksmiau žingsniavo tolyn. Jurginis visą laiką kalbėjo tai šį tai tą. Ruzgis, kaip visuomet, šypsojo. Jonas, nors kello sunkumo nejuto, bet ėjo ko tai susimastęs nullūdęs; retkarčiais tik prasijuokdamas nuo Jurginio kalbos.

Trumpos vasario mėnesio dienos, ir jau saulė leidos, kuomet mūsų trys keleiviai šunkellu išėjo iš miško į plačią aikštę apsuptą iš visų pusių aukštais miško medžiais, o pačiame aikštės gale pamirkėję, prie kello, stovėjo gyvenami namai ir aplink kelio

tik nuotrupos. Ir taip pamažu Krikščionybės spaudžiamai vis nyko mūsų senovės papročiai: jie pasiliko lig šiol nepaliesiti vien tik mūsų poezijoje!

Mūsų dainiaus Mickevičiaus poėmų „Vėlinės“, kuri, pasak lietuvių literatūros istorijos autoriteto M. Biržiškos, dar ilgai judins mūsų jausmus, su genialiu talentu atvaizduotos vėlinių šventės mūsų senobinės apeigos.

Minėta poėma, kuriai pasirodžius, garsus Prancūzų žurnalas „Revue de deux mondes“ paskyrė pasaulinės literatūros parnase, tarp žymesnių veikalų atitinkamą vietą, dalijasi į keturias dalys. Kiekviena dalys sudaryta iš atskirų mažai tarp savęs tesurištų, fragmentų. Bet idėjos vienodumo pilniausiai prisilaikyta.

Pirmose jos dalyse, visų pirma dailiai atvaizduota mergaitė, skaitanti romaną „Valerija“ ir svajojanti apie meilės idealą. Toliau minimas pavirtęs pusiau akmenim jaunuolis (pats Mickevičius), kuris aplankius jį burtininką klausia apie Lietuvos kunigaikščius ir jų karus su Vokiečiais ir Totoriais. Burtininkui atsakius, jog jau du šimtu metų praėjo nuo to laiko, kaip numirė narsusis Algirdas ir kiti Lietuvos kunigaikščiai ir jog šio jaunuolio (Porajaus) jau ten niekas nemini, jis pabučiavęs veidrodyje pavirsta visai akmenim. Toliau seka labai dailus visų tų senovės „Vėlinių“ šventės apeigų vaizdeliai:—

Vėlinių naktį kaimiečių būrelis su burtininku prieky susirenka ant kapinių, koplitelėi, užgesina ten šviestą ir pastato jos vidury karstą; burtininkas linų gabaliukus degindamas, išaukia vėles ir joms siūlo įvairių atneštų valgių.

Pradžioje pasirodo angelų pavidais du mažai vaikeliai, kuriuodu pažino ten esančią savo motiną. Jiem siūlo dovanų, bet juodu viską atmeta, o teprašo tik porą grūdaičių kartumų, paskiau pasirodo panelė, kuri numirė nieko nemylėjus ir skundžiasi, kad jai užtat labai sunkų esą anam pasauly.

Ant galo pasirodo varnų draskomas ponas, baudžiauninkų engėjas. Kad sumažinus kančias jam duoda įvairių valgių, bet viską atima varnos ir nuolat jį drasko. Negalėdamas nieko pasiimti, jis pats ant galo atmeta suteikiamą jam pagalbą sakydamas: „Kas nebu-

vo ant žemės žmogus, tam žmonės jau nieko nepadės“. Paskiau seka keletas vaizdelių iš Gustavo medžioklės, svajonių ir meilės.

Trečia dalis prasideda monologu, kuriame atvaizduotas miegantis kalėjime kalinys, studentas, apie kurį grumojas piktos ir geros dvasios. Miegantis studentas yra Gustavas (pats autorius), jis pabučęs rašo ant sienos angliu lotiniškai; jog „šič (tokiam tai laikui) numirė Gustavas ir gimė Konradas“ ir nuo šio pavirsta Konradu. Paskui seka pirma scena, kuri atvaizduotas Konrado kambariukas kalėjime, kur naktį susirinkęs studentų kalinių būrelis tariasi apie padėtį. Kai kurie dainuoja priešvalstybines dainas.

Bet Konradas visą laiką sėdi nuošaliai, nuliūdes susimąstęs. Ant galo ekstazės apimtas jis šoka iš vietos ir pradeda savo improvizuotą prieš Rusus giesmę, kariai baigiant apalpstą. Tuo laiku kiti užgirde beinančią kalėjimo sargybą, išsibegioja kiekvienas į savo kambarį. Antrojoje scenoje Konradas atsikėles vienas, visų apleistas pradeda savo garsią improvizaciją: „Vienatvė!.. Kas man žmonės? lyg jiems aš dainuoju?..“ Ši improvizacija yra tai dailiausias poezijoje subjektyvių jausmų reiškiny. Jos dailiausios ir kartu graudingiausios vietos yra tos, kuriose Konrado individinėje sieloje gimsta jo kolektyve, tautos siela, kuomet jis sako: „Aš ir tėvynė tai vienas kūnas; mano vardas yra Milionas Miliono jausmais kenčiu ir myliu“.

Baigdamas improvizaciją, Konradas vėl apalpstą. Kitose scenose seka vaizdingas senatoriaus Novosilcevo ir kitų aukštųjų rusų „Činauniku“ „Varšavos“ Salone Vilniuje puotos aprašymas. Jos laike keletas studentų kalinių stovi kampely, o jų motinos maldauja senatorių dovanoti jiems Sibiran ištrėmimo bausmę. Trečia dalis baigias Konrado kelionės į Rusiją aprašymu.

Ketvirtojoje dalyje atvaizduota, kaip nusizūdžiusio dėl savo nelaimingos meilės Gustavo vėlė, vėlinių naktį aplanko buvusį savo mokytoją, kunigą, kuris tuo laiku vakarieniauja su dviem vaikučiais.

Šioje dalyje yra labai gražių scenų, kuriose Gustavas improvizuoja kunigui apie savo buvusią idealę meilę ir visas kančias, kurias nusizūdžius jam reikia kentėti.

trobos. Mūsų vyrai nutarė čia nakvoti, o ryt rytą saulei netekėjus iškeliauti vėl.

Gimnazistai suėjo į kiemą ir visi trys įėjo į namą. Bute gyventojų buvo nedaug: sena moteriškė ir jos duktė.

Paprašius nakvinės, senė sutiko. Iš pradžių, mūsų vyrus, atsidėjus su nepasitikėjimu žiūrinėjo senė ir jos duktė. Klausinėjo kur eina? Kas esą tokie. Jurginis stengėsi išpasakoti, viską kuo geriausioje šviesoje, kad patraukus senelės simpatiją ir kad neišdavus savo kelionės paslapties. Šeimnininkė matė, kad jos svečiai yra geri žmonės. Ir kai dar Jurginis, gražiai, kelius kart bolševikus nukeikė, senelė visai nurimo. Pradėjo kalbėti apie savo dienos vargus, pasakoti, ką tik žinojo.

— Tai jau šiandien, tarė šeimnininkė, nebijosiva nakvoti turėdamos po savo stogu tokius vyrus. O taip, tai kiekvieną naktį priselina nuo kiekvieno mažiausio bildesio drebėti. Baisu vagių. Jug miškas aplink. Nė gyvos dūšios arti nerasi. O dar balsiau tai, dabar, tų bolševikų.. Turėjom ir mes neseniai vieną vyrą, tai mano sūnus buvo. Bet užeinant bolševikams paėmė ir nuėjo į tos lietuviškus „legionus“, dabar nors mirk, nei darbininko nei šeimnininko. Tiek to būtų, jeigu šituos blaurybes bolšev-

vikus smarves išvytų, tai nors ir mano sūnus galėtų sugrįžti.. O taip gali kur nukauti ir nė žintos nebus.. Turi pasisamdžius berną ir tą vakar pagavo bolševikai su arkliu miške ir šiandien dar negrįžta —kažin ar begrįš..

Gimnazistukai džiaugėsi, klausydami senelės kalbos, kad į tokių žmonių tarpą pakliuvo. Papasakojo viską atvirai šeimnininkei. Senė ir duktė išsižiojusios klausė savo svečių kalbos ir jų džiaugsmui nebuvo galo.

Tuoju senė ir duktė suruošė sočią skanią vakarienę, pavalgidino, kaip savo sūnus; džiaugėsi jais ir kalbų nebuvo galo.

— Tai maniau, kad mano sūnus durnai padarė, kad nuėjo į tuos „legionus“, bet tur būt taip reikė, jai tokie mokyti ir tai eina... nes kas tuos bolševikus išvis, o jai jie čia ilgiau pasiliks, reikės badu mirti, nieko nebeliks.

Visiems ligi sofies pavalgius ir pasikalbėjus, senė šeimnininkė nuvedė, savo svečius, į seklyčią, kur buvo paklota lova ir iš priegalvių, ant suolų, padarytas minkštas patalas. Vyrukai tuoju pradėjo taisyti eiti gulti. Ruzgis su Jurginiu sugulė dviese į lovą, Jonas paskendo minkštam patale, ant suolų.

Ši poema parašyta lenkų kalba gan skambiomis eilėmis; ji turi kilniausių jausmų, kuriuos tik tokia širdis, kaip Mickevičiaus, galėjo pagimdyti.

Nors ji parašyta ir svetima mums kalba, bet kadangi jos branduolį sudaro mūsų bočių papročiai ir kiti Lietuvos įvykiai, tai ji yra ir mūsų poema. M. Biržiška savo knyga „Iš Mickevičiaus raštų“ atidarė duris prie to didžiojo dainiaus ir visiems, kurie nemoka lenkų kalbos.

Todel gerai būtų, kad šioji knyga būtų kiekvienos dalies knygynėlyje. **„Blčverg“.**

E s.

Naujokų mokymas žiemos metu ligi patikrinimo.

(Iš „Rukovodstvo po taktike dlia oficerov germanskoj piech., majoro Hoppensfeldo).

Bendra mokymo tvarka ir tikslas

Statutas visada kartoja, kad galutinas kareivio mokymo tikslas — karo tarnyba — reikalinga turėti galvoje nuo pat užsiėmimų pradžios. Būtų be galo žalinga, einant prie šio tikslo, laukti kuopos mokymo, tuo labiau, kad prirengti kareiviui prie kovos aplinkybių ir karo tarnybos nešimo vėlybas ruduo kaip tik patogiausias laikas: laukai nuvalyti, oras sausesnis ir t. t. Del to reikalinga nieko nebijant iš karto daugiau kreipti atidžios į kareivio parengimą prie kovos sunkenybių lauke, laikinai metus į šalį kitas mokslo šakas, kurias galima bus papildyti šaltu arba drėgnu metu.

Kad sėkmingiau eity bendras kareivių mokymas, reikia būtinai reikalauti, kad kol bus pabaigtas naujokų mokymas ir jie bus nusiųsti bendron rikiuotėn:

1. karininkai ir puskarininkiai visai būtų susipažinę su formale kovos tarnybos dalimi,

2. senieji kareiviai (taip pat ir muzikantai) būtų visai išmokyti:

visi — kaip kovos šauliai; dauguma — kaip apsaugos būrelių ir skyrių viršininkai; kiti — reikalui

esant, kaip atstumų skalčiuotojai, zenklininkai (signalščiki) ir t. t.

3. Jauni kareiviai (naujokai) būtų pagrindiniai mokymų skyriaus, o paviršutiniai būrio mokymą.

Tam pasiekti kuopos vadas ir karininkai, kurie moko naujokus, dar prieš atvyksiant naujokams į dalį privalo išdirbti programą (kuri gali būti įvairi, tai pareina nuo vietos apyštavų), o bataliono vadas duoti paaškinimų, pavyzdžių, organizuodamas kas antra savaitė rūpestingai parengtą mokymą, kuriame privalo dalyvauti visi bataliono karininkai. Nėra reikalo, kad jis pats vadovautų šiems mankštyms, bet būtų kur kas tiksliau, kad mankštymus vestų vienas iš kuopų vadų, o net ir karininkų, o jis tik prižiūrėtų. Tokiu būdu jis paskatins kiekvieną prie bendro darbo ir išvystys nuo pat pradžios tarpusavio susipratimą, kuris be galo reikalingas kovos metu.

Naujokų mokymas kareivinių kieme.

Vienašališkas kareivių rikiuotės mokymas kareivinių kieme, sudaro tą didelį pavojų, kad naujokas greit pavargsta, sustingsta, nieko nemąsto ir rodos, kad jis visai pašalinis asmuo, o ne mokymo dalyvis. Vyriausias gi statuto reikalavimas padaryti iš kareivio samoningą ir veiklų šaulį, o naujokui sužadinti protavimą savim pasitikėjimą ir narsumą.

Taigi kareivinių kiemas reikalingas sunauduoti taip pat, kaip manevrinis laukas. Juo daugiau karininkas stengsis jau šiame kieme parengti savo kareivius kautynėms, juo geriau bus jam ir jo kareiviams.

Tam tikslui galima sunauduoti esamus kareivinių kieme įvairius gimnastikos įrankius. Geriau būtų, jeigu kuri nors kareivinių kiemo dalis būtų specialiai parengta kovos mokymui.

Be to galima mokyti ir kitų dalykų, kurie lavina kaip kareivio kūną taip ir protą net kovos tarnyboje lauke; pav., perduoti tinkamai įsakymą, išmokti atmintinai pranešimo turinį, nurodyti taikinį, atskirti rikiuotes, taikyti į taikinį ir t. t.

Pradėti visados reikalinga nuo lengvų klausimų: koks kareivinės aukštis, koks kiemo, ilgis? — ir t. t. toliau jau eiti prie sunkesnių.

Prirengimas prie kovos tarnybos kareivinių kieme turi būti vedamas taip pat su skyriumi ir būriu.

* * *

Ne ilgai trukę, Ruzgis su Jurginiu užmigo. Jonas nemiegojo, nuo jo miegas kaž kur pabėgo.

Apsiveręs aukštieninkas gulėjo Jonas, minkštam patale. Jo mintys skrajo toli, toli, ten kur gimtinė, kur seni tėveliai; tarp girių plačių, kur Širvinta brauni teka; jam gimtinės namai vaidinas.

— Ką tėvukas pasakys, kai sužinos. „Et, durnai padarė“ — prisiminė Jonas senės žodžius. Ir kam jie griaudinsis, kam jie; mano mylimi tėvai, raudos manęs, kaip žuvusio sūnaus. Kad galėčiau aš jiems paašškinti, kad galėčiau jiems savo troškimą atidengti, parodyti gerą ir šventą pasiryžimą tarnauti. Tėvynei ir broliams. Suprastų gal mane, man atleistų... O dabar? Ne to laukė nuo manęs tėvail.. Nel

— Draugai, tik draugai, gal supras mane. Jug nešvetimas Tėvynės meilės jausmas, Vilniečiams. Pasilik draugai ir draugės gaila jų palikti; dar gailiau to mokslo, kurio pasisemti daug, daug dar reikėtų... Naujan gyveniman, kaip jūrininkas be kompas, išplaukiau. Naujos sąlygos ir apyštovos apsup mane, nauji žmonės, nauji papročiai...

Mintys skrido, smagenis slėgė, siela kankinos, nerimo.

Jono mintys draikės, lakiojo. „Tas Vilnius, soštinė. priešų rankose, nevertas būčiau lietuvio vardo, jei į kovą nestočiau, kaip daug kitų...“

— E, gana, miegoti reikia, ryt dar kelionė baigti reikės, — pamanė Jonas, apsisuko ant šono apkloje, galvą antklode ir užmerkė akis. Bet nieko negelbėjo, užmigti negalėjo, o mintys viena po kitos virtine per galvąėjo.

Prisiminė Jonui, Elenos kambarys; jame jis vakar jai sudiev sakė, paskutinį kart draugiškai su ja kalbėjo.

— Neik Jonai, neik į kariuomenę, pagesi, baik mokslą, galima ne vien ginklu kariauti — kalbėjo Elena; o Jonas klausė jos rimtai atsidėjęs.

„Eistū. Jaučiu, kad man širdis nerims, ramybės protas neturės, kol nebūsiu pirmose Tėvynės gynėjų eilėse... Kas laisvas nori būti, tas tegu kariauja... Aš noriu būti laisvas.“

— Žinok, kad karas, tai baisenybė. Žūdyti teisės niekam nėra duota. Žinok, Jonai, kad tau žmonių kraujuose teks maudytis — kalbėjo Elena vartydama didelį lenktinį peilį, kuriuo prieš ateisiant Jonui, pliaustė knygos lapus.

— Aš nežudysiu, tik ginsiu, kas mūsų. Kas nori

Lauke.

Bendri nurodymai.

Nors mankštymai kareivinių kieme yra labai naudingi, bet jie negali pamažinti mankštymų lauke. Todėl statutas teisingai reikalauja, kad jaunas kareivis „kaip galima greičiau ir dažniau“ būtų vedamas į laukus. Bet į bendrą užsiėmimų skaičių lauke, o taip pat į jų būdą turės didelės įtakos oras. Aš jau sakiau ir dabar kartoju, kad būtina reikalinga sunaudoti šiam tikslui geros rudens dienos. Tuo metu leistina prasielenkti su kai kuriomis taisyklėmis, kurios reikalauja sisteminio mokymo, leistina staiga peršokti nuo lengvesnio prie sunkesnio mankštymo, laistina smulkiai nenagrinėti rišamų uždavinių, ir tt.

Tuomet turi visurvyrauti „veiksmas“, reikia stengtis trumpiausiu keliu eiti prie to, kad galima būtų su skyriumi eiti į kautynes. Kuomet gi užeis blogi orai, šalčiai, purvynai, tai bus kur kas tiksliau, jeigu mes sumažinsime lauko užsiėmimus arba duosime jiems „karinių pasivaikščių“ pobūdį. Tuomet visą dėmesį kreipsime į teorinius užsiėmimus, o pasivaikščiųmuose galime matuoti atstumai bei kiti tolygūs mankštymai atlikti.

Visuose šiuose mokymuose stengtis vengti šablono, bet visur duoti daugiau lankstumo; parodymas visa ko praktiniai kur kas daugiau atneša naudos, negu tai visa atpasakojus. Kad tinkamai galima būtų atlikti visus šiuos darbus, be galo svarbu, kad puskarininkiai būtų gerai, kaip teorijoje, taip ir praktikoje išmokyti ir galėtų eiti instruktoriaus pareigas. Tam pasiekti reikia daug dirbti, dirbti per ištikus metus, visais laikotarpiais, visiems viršininkams ir kaip kuopos vadas negali jaustis apsinkintas jeigu jis pats moko arba riša kai kuriuos uždavinius, taip ir bataliono vadas, privalo sunaudoti kiekvieną atsitikimą, kad tik galėtų duoti naujų nurodymų ir pasisektų pažadintį j darbą.

Labai būtų naudinga, jeigu karininkas, kuris moko naujokus arba kuopos vadas, kaip galima dažniau jungtų po du arba tris skyrius, pažymėdamas gretimus skyrius bei būrius naujokų mokytojais šiuo būdu mes

parodome naujokams tuos rėmelius, kuriuose teks jiems veikti kovos lauke, iš kitos pusės yra galimybės sekti kiekvieno naujoko mokymasis.

(Bus daugiau).

Siuntiniai.

Namiškiai milledami savo sūnų ar pažįstama karį siunčia jiems siuntinį. Siuntiniai visa kas pakliuva: sūrius, sviestą, žalius kiaušinius ir net uogas. Taip, siunsti kiekvienas gali, ką jis turi ir ką nori, tai jo teisė.

Bet kaip siunsti, ir kas iš tokio siuntimo išels, tai siuntėjas ir negalvoja. Mano kad 10 kiaušinių ar svaras braškių sudėti draug su sūriais ir lašiniai bus gauti jo sūnelio tvarkoje; ir visi tie indėliai sudėti ne į skrynute, bet apsiūti paprastu audeklu. Sviestas nuo šilimos iš tokio siuntinio iš klevo lapų ištirpęs išsisunkia per audeklą, draug su kiaušiniai susidaužiusiais ir braškėmis, ir nuo šilimos sugenda gadindami visa, kas būtų da galima vartoti valgiui, ir viršutinio to siuntinio išvalzda išrodo, kad tai yra siunčiama kokiam galvijų, bet ne kariui, sūnui ar broliui.

Siuntiniai norint siunsti reikia tinkamai užtaisyti. Mėsa, suriai galima užtaisyti ir į audeklą, bet kiaušiniai reikia jau kitaip negu lašiniai siunsti—reikia į tvirtą dėžę uždaryti; sviestas turi būti įdėtas į aklinais uždarytą indą, kad ištirpęs neišvarvėtų nedėti į siuntinį pinigų. Pinigai reikia siunsti pašto perlaidais.

Kaip reikiant siuntinys užpakuotas bus gautas adresato tvarkoje ir adresatas turės naudos.

Pripuolamai išsiunsti produktai padaro nuostolio ir siuntėjui ir gavėjui.

Reikėtų į tai kreipti dėmesį priimantiems paštam ir patarti siuntėjams žmonišku būdu. Už kitų pašto siuntinių sugadinimą rusų paštas išieškodavo iš kaltininkų nuostolius. Gali būti įvesta ir Lietuvoje tokia tvarka; tada gal nevienas turėtų nemalonumo. Prastai užtaisytas siuntinys išleisdamas iš savęs ar riebumų ar skystimo gadina ir kitus siuntinius

Raitelis.

išplėsti svetimą turtą—plėšikas. Kad apgynus savo ir kitų laisvę ir gimtinę šalį, žūdyti galiu...

Elena buvo nusiminusi, jos lūpos drebėjo, akys buvo pilnos ašarų. Veidas nuliūdęs beribi skausmą reiškė. Ji išlėto tarė: „Žudysi, kraują liesi; tai šia tau dovana“. Elena padavė peilį Jonui ir pridūrė: „Pažiūrėk, pasibaisėk, ne tau žiauriam būti“...

Jonas paėmė peilį, liūdnam į jį pažiūrėjo, dar liūdnesnes akis į Eleną pakėlė, paeilį sulenkęs į kišenę padėjo ir nusišypsojęs tarė.

„Nesitikėjau, kad tu, mano geriausias draugas, manęs nesupratai, bet aš tame nekaltas. Visumet tave gerbiau ir gerbsiu. Tu mano šviesi žvaigždėlė buvai ir būsi... Dabar sudiev, už dovaną ačiu, nes ji nuo tavęs gauta, man ji brangi bus.

„Palauk! Aš nebūsiu egoistė. Aš tave suprantu. Tavo tikslas — mano tikslas. Bet aš norėjau tave atkalbėti. Maniau, kad tau pritruks drąsos ir tu neisi, pasiliksi. Man gaila tavęs, sunkus kelias prieš tave nuo šios valandos klojas vingiuoja. Tau kovą iš vidaus ir iš oro teks laimėti. Laimingas tu, nes šventas tavo tikslas ir pasiryžimas. Vargai ir kova laimę neša. Tik gal naujai saulei patekėjus, mūsų gyvenimas pavirstų nauju gyvenimu.

—Nugalėjęs vargus, našta gyvenimo ligi galo priėšęs, perbridęs ašarų klanus, žmogus didvyriu tampa...

—Gyvenimo sunkumai saldūs, kuomet mes gyvename ne sau, kuomet mūsų darbai pašvęsti kitių naudai, kitių gerovei. Mažiau apie save rūpinkis, rasi ramybę ašaruotam kely.

—Eik, drauge, savo keliu, jis tau turbūt iš anksto skirtas. Tik vieno prašau tavęs, nenužemink savyje žmogaus, kovok su nedora įtaka. Pasilik toks koks esi; doras geras ir pašvętimo pilnas. Prižadėk, kad sugrįši tokiu Joneliu, kokių išėjai. Duok žodį ir aš rami būsiu, kad tu ištesėsi“.

— Duodu ir prižaduo... Rimtai atsakė Jonas.

Jonas blaškėsi minkštam patale; galva buvo karšta, net skaudėjo.

„Kada bus galas toms kankinėms, kad tik greičiau užmigus“.. Mūrmėjo Jonas vartydamas iš patalę. Jau ar dešimtą kartą.

... Šlama epušės, beržai ir eglės ūžia. Šešuolių gyria gyva. Ir kalba dainuoja. Ramu miške gulėti po šakotu medžiu. Jonas guli girios pakrašty ir žiūri į dangų, kur kregždės ore maudosi lakioja.

Lietuvos Stadionas.

Mūsų naujai susikūrusi Valstybė sunkiai kovodama veržias į Europos valstybių tarpą, stengdamosi visu kuo su kitom tautom susilyginti. Tas dedas politikos srity.

Taip pat, nenorėdami atsilikti nuo kitų, turime elgtis ir sporto gyvenime.

Mūsų jaunas sportas dar yra tiesa silpnai išsivystęs ir šiemet ar kitais metais dar gal ir nedaug kuo turėtume tarptautinėse sporto rungtyne pasirodyti.

Bet praėjusios vasaros bandymai pabrėžė, kad mūsų tarpe, ypač kariuomenėje, sporto kad ir tuo tarpu žalios medžiagos, yra apščiail. Reikia tikrai ką turime tinkamai išauklėti. Atskirų asmenų ir dar gi atskirų nedidelių kuopelių darbas ir pastangos maža ką šioje srityje gali nuveikti.

Visų jaučiamas galvalinis reikalas pajėgas sujungti vieną vealingą centrą. Tuo tikslu Kaune jau eina pasitarimai. Pasitarimuose dalyvauja visos suinteresuotos organizacijos, kaip L. Fizinio Lavinimo Sąjunga, Šaulių Sąjunga, Žydų sportininkai ir karių sportininkų atstovai.

Pirmuoju klausimu buvo skaitomas:

Lietuvos Stadiono įkūrimas.

Stadionas — yra tam tikru būdu prirengta įvairiems sporto žygiams, žaidimams ir rungtyneis vieta. Be gerai sutvarkyto Stadiono nėra įmanomas sporto auklėjimas, tai visiems dalyvavusiųjų buvo visai aišku.

Stadionui vieta yra numatoma už Vytauto kalno erdvioje, lygioje aikštėje — dirvonely apaugusiam iš visų pusių senais ažuolais. Nors tas šlaitas yra ir labai Stadionui patogus, bet visgi daug darbo dar teks pridėti, kol iš tikro stadionas bus įkurtas. Pirmą visą ko reikės šis žemės plotas išgauti iš Kauno miesto Valdybos. Čia jau nors ir daug kas apie sporto begalinę tautos gyvenime reikšmę kalba, bet galime sulaukti šiokių tokių trukdymų. Juk šis klausimas tur būt bus Kauno Miesto Tarybos svarstomas. Tenai šį reikalą gali, jei ne visai suardyti, tai bent žymiai sutrukdyti. Todel reikalinga kuo plačiausia informuoti — spauda, visuomenė apie stadiono reikalingumą, kad

žemės išgavimui nei viena atatinamų įstaigų ne tik ne kliudytų, bet dar padėtų.

Toliau seka žemę išgavus pats stadiono įrengimas. Pirmą visą ko tą plotą reikia aptverti, kad jau nebetertu kaip lig šiol karvės ir ožkos. Paglausia ir parankiausia tvoral medžiaga numatoma Krašto Apsaugos Ministerijos žinioje esančios Kauno tvirtovės geležinių tvorų liekanos, kurias bus rūpinamas per tam tikras įstaigas išgauti.

Ir laikinai kiek prirengiamojo darbo padėję turėtume visai tinkamą sporto žygiams vietą, patį stadioną ruošdami pamažėl.

Neturėdami stadiono negalime ruošti platesniame maste rungtynių, kur galėtų dalyvauti ne tik Lietuvos, bet ir kitų sportininkai.

Antruoju sporto gyvenime svarbiu klausimu reikia skaityti įkūrimą Lietuvos Olimpino Komiteto, kuris turės vesti ir organizuoti rungtynes, savo autoritu risti sportininkų tarpe kllusius ginčus ir jungti visus Lietuvos sportininkus į vieną šeimyną. Neturėdami Olimpino Komiteto negalėsime nei dalyvauti kitų šalių ruošiamose Olimpiadose, nei patys tokių Olimpiadų rnošti. Visos sporto organizacijos turi savo tarpe šį klausimą gerai išsiaiškinti, pasirengti naujam plačiai organizuotam sportui.

Jau dabar futbolas yra tiek išsiplatinęs ir tiek yra plačiai pažįstamas plačiose sportininkų masėse, kad atsiranda reikalo kurti futbolo lygą — vyriausia futbolininkų organizacija.

Ši lyga bus galima įkūrti, kada visos futbolininkų kuopos įsiregistruos, pranešdamos savo sudėtį ir organizacijos įstatus.

Taip pat ruošlama kurti ir lengvosios atletikos lyga.

Be nurodytų sporto gyvenime svarbių ir neafidėtinų klausimų yra dar vienas, kurs, mano nuomone, yra — svarbiausias — tai sporto žurnalo — laikraščio išleidimas. Kada tokį laikraštį sportininkai turės, visas darbas dvigubai greičiau galės eiti, nes dabar vienas kito nežinodami per ilgai klaidžioja patamsiais, daro daug klaidų ir nereikalingų žingsnių, kol pasiekia mažiausių rezultatų.

Ramu, malonu ilsėtis minkštam žolių patale... O aplink taip gražu, čia tamsi giria iš senelių medžių suaugusi, ten pakalnėj Širvinta banguoja ir jos kalbos slaptingos kartu su šešuolių girios šlamėjimu klausytis malonu.

Giria nutilo, tik sunkiai alsuoja jos galinga krūtinė... Čia Jonas Širvintos kalbą užgirdo.

— Ei jus medžiai seneliai stovite vietoje ir amžinai tik praeitį minite. Kas buvo, tai žuvo. Dabar nauja gadinė, nauji laikai. Daug jus senos eglės ir pušys regėjot, bet su manim susilyginti neįjums. Jus pasenusios tik senovę minit, o naujų garsų ir naujienų jūsų ausis negirdi.

— Aš girdžiu trenksma. Tai eina karžygiai, joja Vyčiai... Tai ne nuožmus kazokai ar pikti vokiečiai plėšikai; tai senos Dainavos šalies vaikai. Jų tai darbus, mieloji giružė, savyje paslepki ir pasakyki didvyrių vaikams apie jų darbus ir darbus“...

Giria suūžė; medžiai garšiau, negu pirma, tarpusavy kalbėtis pradėjo.

— Eina... senos Dainavos šalies vaikai... Eina... Eina...

— Ir aš eistu... Eistu...

Jonas pabudo. Jurgintis su Ruzgiu jau buvo at-

sikėlę. Jonas pašoko iš patalo ir ėmė taisyti.

Pavalgę vyrai keliauti rengėsi. Senė davinėjo jiems nurodymų kelionei.

— Eisite iš pradžių mišku iki Žagilių, iš ten keliats ligi Zarasų, apėję Zarasus už kokių keturių varstų ir savuosius rasite.

Pavalgę sočiai pusryčių, vyrai jautė savyje daug pajėgų ir kelias jiems nebaisus buvo, o jūg ir lietuviai netoli...

Gražiai padėkojė gerlems vaišingiems seimtininkams už nakvinę; vyrai iškeliavo.

Saulė tik ką ant miško medžių viršuntų pakilo. Dangus rytuose dar raudonas, kaip ugnis buvo. Sniego spalva, taip spindinčiai šviesi buvo, kad nė žiūrėti nebuvo galima. Šaltis nosis ir ausis keleviams gnybo. Aplinkui tyku; nė menkiausio balse illo. Tik sniego čirškėjimas, iš po kelevių kojų tylą ardė.

(Bus daugiau).

Daug vietų provincijoje sportininkai daro pamatinės klaidas sporto žygiuose ir negali savęs patikrinti, atitaisyti klaidas.

Laikas nuo laiko pasirodymas, laikraštis išrištų visus sportininkų klausimus suburtų į vientisą, nepatraukiamą grandinę visai jaunoje sporto žygiuotėje.

Br—las.

Steigiamasis Selmas.

137-tas lapkričio mėn. 4 d. posėdis.

Žemės Ūkio ir Valst. Turtų Ministeris p. Aleksa atsako į atst. Rusecko paklausimą dėl lenkų agitatoriaus Maceusko dvarų, nurodymas kad paklausimas nesutinka su tikrnybe. Krašto Apsaugos Ministeris prof. Šimkus atsako į atstovo Matulevičiaus paklausimą dėl pastočių ėmimo nurodymas, kad netikslumai dabar dėl skubotumo gali ir įvykti, bet taikos metu tai bus pašalinta.

Atsakius Susisiekimo Viceministeriui p. Grinkevičiui į atst. Bulionio paklausimą dėl Panemunės—Aleksoto siaurųjų gilžinkelių ruožo spalio mėn. 23—24 d. traukinio nevaikščiojimo, svarstoma uždromis durimis Krašto Apsaugos Ministerijos etatai 3-čiuoju skaitimu.

Toliau eina Pradedamųjų mokyklų įstatymo sumanymas II-ju skaitimu. Kalba visa eilė atstovų. Didžiausi ginčai kyla dėl tikybos mokymo. Įstatymo sumanymas su kai kuriomis pataisomis priimamas II-ju skaitimu.

138-tas lapkričio mėn. 8 d. posėdis.

Es eilės Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministeris p. Galvanuskas atsako į St. Seimo narį Kru-pavičiaus ir Steponavičiaus paklausimą dėl ekonominės ir finansinės Lietuvos padėties apsaugojimo markei krintant ir dėl finansinio Lietuvos išvadavimo nuo Vokietijos. Jis sako, kad Vyriausybė sparčiai varo darbą organizuodama emisijos banką, finansiniai ekonominiais pagrindais, kad kuo greičiausiai atsikratytų nuo nepatvarios vokiečių markės. Pinigų vieneto pamatu Finansų Ministerija mano padėti dolerį, būtent šimtinę dolerio dalį—centą.

Toliau Užsienio Reikalų Ministeris D-ras Purckis atsako į socialdemokratų interpellaciją dėl Klaipėdos krašto. Paliesdamas juridinę šio klausimo dalį jis nurodo, kad Versalės traktato 99 p. Vokietija atsisakė nuo to krašto ir atidavė visas suverenes teises dėl to krašto Santarvės valstybėms, bet tame 99 str. dėl tolimesnės Klaipėdos krašto atėties nieko nepasakyta. Vėliau kuomet vokiečiai norėjo įrodyti, kad Klaipėdos krašto gyventojai daugumą yra vokiečiai, kad tai esąs grynai vokiečių kraštas ir kad jo nieku būdu negalima atskirti nuo Vokietijos.

Santarvės Valstybės raštu 19 m. birželio mėn. 20 d. atsakė, kad Klaipėdos kraštas nėra vokiečių daugumos gyvenamas, bet lietuvių, kad Klaipėdos miestas yra natūralis Lietuvos uostas ir tik dėl to dar nepriskirtas Lietuvai, kad jos sienos dar galutinai nenustatytos. Tuo būdu Klaipėdos kraštas birželio mėn. 20 d. paaiškinimu prie Versalės sutarties yra garantuotas Lietuvai. Bet mums, demokratams, neužtenka vien tik to juridinio Didžiųjų valstybių nustatymo dėl Klaipėdos krašto, mes turime žiūrėti ir gyventojų valios. Klaipėdos krašto gyventojams suprantama, kad Klaipėdos kraštas organingai surištas su visa Lietuva. Bet dauguma tų gyventojų skiriasi ir tikyba, ir kultūra ir savo papročiais nuo Lietuvos gyventojų. Tai žymi tų gyventojų dalis

turi baimės, kad susijungus su Lietuva tie skirtumai nenukentėtų. Vyriausybė mano, kad turint galvoj tuos visus skirtumus reikalinga garantuoti tam kraštui plačios autonominės teisės kultūros, administravimo ir tikybos srity. Kadangi tas kraštas turi savo vokiečių įvestas teises, tad ir telmo sutvarkymas turi būti atskiras: Ekonominė srity reikalinga tam kraštui taip pat palikti kai kurį visišką savarankiškumą.

Baigdamas p. Ministeris pažymi, kad tas kraštas yra juridiniai Lietuvai garantuotas ir tai netenka abejoti, kad jis susijungs su Lietuva, o taip pat mano, kad nebus didelių kivirčių santykius nustatant tarp vienos ir kitos pusės.

Baigus kalbėti, atidaromos šiuo klausimu bendros diskusijos.

Diskusijose dalyvauja St. Seimo vicepirmininkas kun. Staugaitis; atstovai Sleževičius, Kairys ir Požela. Visi pritaria vedamajai šlame klausime Vyriausybės politikai ir tiki, kad Klaipėdos kraštui bus suteikta plati autonomija ir atsiklausta žmonių valios.

Rezoliucija šiuo klausimu bus priimta kitame posėdy.

Aks.

KARO ŽINIOS.

Istorinis radiostočių galingumo vystimasis.

Pirmoji radiostotis buvo įtaisyta 1903 m. Paryžiuje Eifelio bokšte su 3 arklio pajėgų elektros energijos šaltiniu.

Toliau stoties galingumas ėjo vis aukšty: 1910 m. jis padidintas ligi 75 pajėgų, 1914 m. — 150 pajėgų ir ligi karo pabaigos — 300 pajėgų.

Esant galimumui Eifelio bokštą sunaikinti karo metu, 1915 m. Lione buvo pastatyta stotis 450 pajėgų galingumo, o 1918 m. Bordo — 1500 pajėgų.

Dabar Saint-Assise, arti Melun statoma stotis, kurios galingumas bus 2000 pajėgų.

Su prigimtu jiems plačiu užslimojimu, amerikiečiai stato centrinę radiostotį 10,000 pajėgų.

Dabar stengiamasi pakeisti elektros kibirkšti, kurios vibracija nepastovi, kita rūšimi, kuri duotų pastovesnę bangą, ši nauja banga išriš bevielio telefonavimo problemą.

1914—1918 m.m. karo bendra kaina.

Amerikos universito Ilinoise politinės ekonomijos profesorius išskaitė, kad pasaulinio karo kaina pasiekė milžiniško 208, 305, 851, 222 dolerių skaitmens, iš kurių Anglijos išlaidas sudarė 44 milijardai, Vokietijos 40,150 milijonai, Jungtinių Valstybių 32 milijardai ir Prancūzijos 26,812 milijonai.

Bendras pasaulinis išsiskolinimas 1913 m. buvo 1,500 milijonų dolerių, 1914 m. jis priaugo ligi 44,100 milijonų, o 1920 m. pasiekė 255 milijardų, tuo tarpu kai viso pasaulio aukso išteklių sudaro tik 12,250 milijonų.

Automobilių skaičius visame pasauly.

Automobilių skaičius visame pasauly 10,922,278. Pirmą vietą užima Amerika, kurioje yra 9,211,295 automobilių t. y. 83% viso skaičiaus, arba po vieną automobilį kiekvienai 11 žmonių gyventojų.

Antra vieta priklauso Anglijai, kur 420,000 automobilių, t. y. 45% arba po vieną automobilį 110 žmonių (be kolonijų).

Toliau eina Prancūzija, valdydama 202,500 automobilių, t. y. 2,2% arba po vieną automobilį 205 žmonių (be kolonijų).

Paskutinioje vietoje stovi Liberijos respublika turinti 6 automobilius, t. y. po vieną 250,000 žmonių. Tokiu būdu visoms kitoms valstybėms lieka tik 10% bendro automobilių skaičiaus, t. y. apie 1 milijoną.

Sovietų Rusijos ginklų užsakymas.

Kaip praneša „Dziennik Odanski“ 248 Nr. Maskvos valdžia užsakė Anglijoje 450 tūkstančių šautuvų ir kelius milijonus kulipkų, pasižadėję už tai atsilyginti žaliąja medžiaga.

Didžiausias pasaulio švytuoklis.

Dizone, Prancūzijoje pastatytas milžiniško galin-gumo orlaiviams švytuoklis. Jo šviesos spindulys siekia 320 kilometrų.

Jis sudėtas iš aštuonių lempų kurių, bendras galin-gumas siekia arti milijardo žvakių.

Tokį švytuoklį gali valdyti vienas žmogus.

Didžiausioji pasaulio bomba.

Jungtinių Valstybių aviacijos stovykloje „Aberdin“ buvo bandoma bomba mėtimui iš orlaivio.

Bombos dydis: aukštumas 4,5 metrų, diametras 60 santimetrų, svoris 1800 kilogramų, sprogstamosios medžiagos svoris — 1000 kilogramų.

Didžiausioji bomba ligi šio laiko svėrė 907 kilogramų.

K. Boleckis.

SPORTAS

1921 m. spalio 23 d. šaukiant 12 pėst. Kauno pulkui įvyko futbolo rungtynės su 11 pėst. Vilniaus pulku. Laimėjo 11 p. Vilniaus pulkas išleisdamas 7 prieš 1.

Težydi sportas kariuomenėje!

L.

ŽINIOS

Lietuvoje.

— **Kova su spekuliacija.** Kai kurios valdžios įstaigos, kaip girdėti, rūpinas rasti tinkamą pabaudos būdą už keliamas kainas ir spekuliaciją, ypač valgomų daiktų srityje. Tarp kita ko manoma už tokius nusizen-gimus žymiai padidinti esamą bausmę — ligi visiško ištrėmimo.

— **Naujas bulvaras Kaune.** Prekivietė ir arklių rinkos nuo lapkričio 24 d. bus nukelta į Žaliąjį Kalną. Vietoje esančios arklių priekivietės ketama padaryti bulvaras.

— **Mickevičiaus slėnis.** Miesto Valdyba nutarė aptverti geležine tvora ir tinkamai papuošti vietą, Mickevičiaus slėnį už Vytauto kalno, kur yra akmuo su A. Mickevičiaus iškaltu vardu ir kur, anot padavimų, Mickevičius mėgęs būti.

— **Sugrįžo Grigaitienė.** Šiomis dienomis grįžo iš Suomijos žinomoji mūsų Dainininkė p. Grigaitienė, kur ji lankė koncertų reikalais.

— **Nemuno matavimas.** Nemuno matavimo darbas, surištas su nivellavimu, varomas dabar labai sparčiai. Trmpu laiku jis žadama baigti. Vandens kelių Valdybos sumanyta ateinančiai navigacijai įvesti daug įvairių pagerinimų plaukiojimo Nemunu tarp Kauno, Jurbarko ir Klaipėdos reikalui. Tarp kita ko Nemuno pakraščiais bus nutiesta telefono linija.

— **Išvažiavo į Maskvą.** Lapkričio 9 d. mūsų atstovas p. Baltrušaitis išvažiavo į Maskvą.

Iš Vilniečių gyvenimo.

— **Anglų laikraštiniškai Vilniuje.** Aplankydami Lenkiją anglų laikraštiniškai kal kurlam laikui buvo sustoję Vilniuj ir dabar sugrįžo į Poznanę, kur jiems priimti buvo suruoštas rautas.

— **Baugina žydus.** Vilniaus departamento direktorius Senkevičius kalbėdamas su laikraščio „Unzer Tog“ bendradarbiu pareiškęs, kad jei žydai ir šiemet atsisakysią dalyvauti Vilniaus Selmo rinkimuose, tai jis negalėsias imti atsakomybės dėl valsių. Be to jis pridūręs, kad ir šiaip galimi ekscesai, nes Vilniaus gyventojai esą labai impulsingi.

Lietuva ir užsienis.

— **Anglija apie Klaipėdos kraštą.** Žem. Rūmuos atstovui Lambertui paklausus, kada manoma atiduoti Klaipėdos uostas Lietuvai. Užs. Viceministeris atsakė, jog Versalės sutarties 99 § Vokletija atsisakė nuo visų teisių šiai teritorijai Santarvės ir Talkininkų valsių naudai ir nežiūrint, kad jau praėjo daugiau kaip 2 metai, kas Lietuva laukia to išsprendimo, apie jos galutinį priėjimą jis nieko daugiau negalys pasakyti.

— **Mūsų karininkai išvažiavo į užsienį.** Lapkričio 8 d. į Aukštąją Šveicarų Karo Mokyklą Ciurichan išvažiavo karo mokslus eiti: pulkin. leiten. Ladyga, maj. Škirpa ir kap. Sonkinas.

Tą pat dieną išvažiavo į Prancūziją: vyr. leit. Grinius į Sensirą ir leiten. Vėbras į Fonteneblą.

— **Danų ūkiai Lietuvoje.** Danų atstovas Lietuvai p. Biering š. m. lapkričio 11 d. išvažiavo kele-tui savaičių Kopenhagon pasitarti dėl įkūrimo Lietuvoje keletą pavyzdinių ūkių danų pavyzdžiu.

Lenkijoje.

— **Gavo ne sau.** Lenkų laikraščiai visai nusivilę dėl teksiančių lenkams Aukš. Silezijoje sunkių prievolių, o ypač dėl anglų ir prancūzų finansininkų eksploatavimo pramonės srities, nes paminėti finansininkai susipirko ten daug akcijų.

— **Komunistų kongresas Lvove.** „Gazeta Poranna“ oficialėmis, „Gazety Lwowskiej“ žiniomis rašo, kad Lvovo policija susekė slaptą komunistų kongresą šv. Juro katedroj. Areštuota 40 dalyvaujančių. Iširta, kad kongresas senai ruošiamas ir iš kalno laikas buvo nuskirtas. Kongrese vadovavo rusinai. Kongreso metu dalyvaujantiems buvo draudžiama šalintis iš katedros teritorijos, užtat prezidiumas buvo paruošęs daugybę valgių ir gėrimų. Rusinų kunigas saugojo įėjimą.

— **Skirmunto pareiškimas.** Kalboje su Čekų laikraščiu „Pragų Presse“ redaktorium, Lenkų užs. min. Skirmuntas pareiškė, kad Lenkija, nustatant sienos, nori dabar padaryti visą eilę sutarčių. Dėl A. Silezijos nutarimo, tai Lenkija nesanti patenkinta, nes didelis Lenkų skaičius, kurie pasiaukoję tautos reikams, pasiliko vokiečių teritorijoje. Dėl Vilniaus klausimo, tai Tautų Sąjungos tarpininkavimas atvedas ligi nejudamojo punkto, dabar tik gyventojų nuomonė turinti paaiškinti. O mažas lenkų santykių su rusais pa-blogėjimas daugiau gąsdinąs užsienius, negu Lenkiją.

Užsieny.

— **A. Silezija ir Vilnius.** „Kurjer Warszawski“ deda šią žinią iš Berlyno:

Iš Kauno praneša, kad Kauno vyriausybės sferos laiko Lenkijai Aukš. Silezijos pramonės srities dalies pripažinimo faktą naudingą Kaunui, nes didelės Val-

stybės sprendamos Vilniaus klausimą, nelauksia Lenkijos nuskriausta iš kurios nors kitos puses. Todėl Vilniaus klausimu negali būti kalbos apie kokį re-kompensavimą.

— Petliura žygiuoja į Kieva. Pranešimu iš Varšuvos, Petliuros kariuomenė žygiuoja priekin į Kieva. Kamenec Podolskas esąs jau paimtas. Sovietų valdžia išvyta.

— Nepavykusi ekspedicija. Surengtoji šiaurinė ekspedicija nepasisekė. Laivai „Ob“ ir „Jenisej“ dėl įvairių priežasčių, labiausiai technikos, žuvo. („Izvestija“).

— Pasiruošę nusiginkluoti. Amerikos delegatai jau paruošę aiškų nusiginklavimo projektą įteikti konferencijai, kuriame pareikšta, kad Jungtinės Valstybės labai plačiai prisirengę nusiginkluoti, kad visam pasauliui parodžius jų tikrą pasiryžimą.

— Rusijos klausimas. Vašingtono konferencijoje bus paskelbtas buvusios Rusijos klausimas, kuriame daugiausia sverianti Amerika.

— Protestas dėl Vašingtono konferencijos. „Times“ Elsinkų korespondentas praneša, kad Čičerinas protestuoja prieš bolševikų atstovų nepriėmimą į konferenciją. Tuo būdu Rusai palieka sau visišką teisės nesiskaityti su konferencijos nutarimais.

Iš Gudų gyvenimo.

— Mlory kaime, Disnos apskr., kun. Aščilovičius įsakė moterims melstis, kad Gudai priimtų „Lenkų tikybą“ („Bielar. Wiedom.“).

— Nesvižo m. atsidarė Gudų mergaičių gimnazija.

— Žymus Gudų dramaturgas ir artistas Pranas Alechnavičius suorganizavo kilnojamą teatrą, kuris provincijoje turi didelį pasisekimą. Lenkai ir tie įsitikino, kad Gudų teatras provincijoje gali turėti pasisekimo dirvą.

— Paskutiniu laiku Disnos apskr. liko uždaryta daug kooperatyvų dėl prekių stokos. Apskirtyje už dolerius galima labai pigiai pirkti duonos. Apskritai, tarp kaimiečių doleriai plačiai vartojami. („Biel. Wiedom.“).

— Disnos ir Danilovičio apskr. neturi žibalo. Kaimiečiai po senovei sėdi prie balanų. Privatinėje prekyboje svaras žibalo kainuoja 100 auks. („Biel. Wiedom.“).

— Kauno Gudų sueiga rengiasi atidaryti šią žiemą gudų pradinę mokyklą. („Biel. Wied.“).

— Vilniaus rusų mergaičių Pospielovės Gimnazijoje įvestas Gudų pažinimo mokslas.

— Dvasiniame stačiatikių vienuolyne Vilniaus gūdai iškariavo sau cerkvę; Gudų pamokslus sako seminarijos rektorius V. Bagdonavičius.

Katalikų gi seminarijoje viskas po senovei, gudų neuori ir pažinti, nors dauguma klierikų gudai, o apie jų gaunamo darbus ateityje ir kalbėti nėra ko. Tuo tarpu ten viešpatauja tik lenkų kalba.

— „Bielar. Wiedom.“ praneša, kad Pilsudskis pravažiudamas pro Parafijanovą Danilov. apsr., leides atidaryti 15 gudų mokyklų; Glnbokoje į lenkų prašymą atimti nuo gudų cerkvę, Pilsudskis atsakęs, kad katalikai ir tos bažnyčios, kurią turį, negalį išlaikyti kaip reikia, o stačiatikiai vieną cerkvę teturį ir atimti jos neleides.

— Gudų Sovietų Respublikos Švietimo Komisarjato įgaliotas D. Žilunovič (Ciška Hartny) gavo iš Vokiečių valdžios leidimą spausdinti Gudų knygų Vokietijoje ir išvažiavo iš Kauno į Berliną.

Knygų dalis spausdinama Kaune.

— „Krynica“ praneša, kad „Radaškovičių“ m. Vilniaus apskr. pašto tarnautojai išskiria gudų „Krynica“ ir kūreną ja krosnis.

Majoras Ružancovas.

Redakcijos atsakymai.

Tumui. Tamstos raštą nusiuntėme mobilizacijos skyriui.

Talakiui, Daminui, ir Langviniui. Kol kas nieko nėra.

Aleksiūnui. 1) Dar St. Seimo nenuartta. 2) Atsiųskite, tai pažiūresime.

Leit. Poleckiui. Vis tiek turi eiti.

Vincui Kudarauskui. Kol kas dar ne.

Petrui Varnui. Tamsta negali gauti žemės, nes nesi mažžemis. Tamsta galėsi norėdamas nusipirkti.

Kariui. Žinant tikrus faktus reikia pranešti apie juos vyriausybei. Straipsnis čia nieko nepadės, nespau-sdinsime.

Galminui. Tamstos korespondencijos nespau-sdinsime, neįdomi.

J. Indriūnui. Galima, kreiptis pas apskr. žemės ūkio įgaliotinį.

Ž. Rozmirskiui. Negalima.

J. Rukui. Negalima.

Petruškevičiui. Kreipkitės į kurią nors miško urėdiją.

B. Taraškiui. Negalima.

Laurinavičiui. 1) Negalima, 2) Kreiptis į kolą nors banką.

Pasipiktinusiame. To reikalu skųskitės komandos keliu.

Skruzdei. Tamstos raštai turi vieną didelę ydą: jie yra perilgi. Reikia stengtis rašyti kuo trumpiausią, nes laikraštyje labai ištęsti dalykai nelabai skaitomi. Žymiai sutrumpinę kai ką sunaudosime. Apie kokį karininkų klausimą Tamsta mums rašei, neatsimename.

Gasčiuniečiui. Kol kas dar negalima.

SKELBIMAS.

„Krašto Apsaugos Ministerijos, Karo Sanitarijos Skyrius šiuo skelbia, kad į visas karo gydymo įstaigas Kaune ir provincijoje priimami gydyti laisvų vietų esant civiliai gyventojai bei civilių įstaigų tarnautojai už mo-kesnį po 20 auksinų per dieną, apmokant operacijas atskirai“.